Anul V. Orăştie, 4/17 Novembre 1910. Nr. 16.

TOVĂRĂŞIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de poveţe despre formarea şi conducerea tovărăşiilor economice.
Foaia oficioasă a *„Reuniunii proprietarilor de vite din Orăştie“*, care face *asigurarea vitelor.*
— Sfaturi pentru agricultură, meserii şi negoţ, şi îndrumări pentru valorizarea productelor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA“. Apare tot a doua săptămînă, Joia. Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Bancă românească de asigurare.

Inainte cu cîţiva ani grosul poporului nostru cunoştea asigurările, de ori-ce fel, aproape numai din auzite.

Cînd murea jidovul din sat, să vorbea pe la crîşmă că văduva lui a primit cîteva sute ori cîteva mii, »fiindcă dumnialui a fost asecurat pe viaţă şi pe moarte«.

— O fi, că ei ştiu multe!, întărea cîte unul mai cu sfat.

Mai apoi de ardea fînul ori casa vre-unui nădrăgar de prin sat, iar să povestea, că n'a rămas mult de pagubă, că şi ăsta »o fost asecurat — pe foc«.

Şi iar să mulţumea satul cu cîteva clătinături din cap, făcute în tovărăşia unui deţ şi întărite cumva cu cîteva fumuri trase pe îndelete din cea lulea.

Incolo lucrul rămînea mort şi uitat. Şi numai foarte puţini îşi găsiau vreme să ştiricească ce-i şi cum cu »asecurările« alea?

Şi apoi şi de să pornea unul-doi să umble în rînd să se »asecureze« şi el, îi scotea ceasul rău în cale cîte-o roajbă de jidovete, care în slujba lui de »agent« îi umplea capul cu făgăduieli şi cu minciuni, — care în scurtă vreme vădite, tăiau pofta şi nimicea încrederea în asigurări. Şi asta cu atît mai mult cu cît în urma faptului că minciunile agentului strein şi adus de vînturi, pe care nime nu-l cunoştea şi nime nu-i ştia drumurile, dovedindu-să, omul nu plătea premia (taxa pentru asigurare), şi d'aici apoi urmau procese şi execuţii şi năcaz şi sărăcie!

Stînd astfel lucrurile, nu a fost mare mirare, că poporul nostru n'a putut să fie înprietinit cu asigurările multă vreme.

A fost însă cu neputinţă ca grija faţă de avutul şi viitorul familiilor neamului nostru, să nu pornească pe mulţi fruntaşi de-ai nostri, să tălmăcească *ei* poporului însămnătatea asigurărilor, şi în urmare să-l îndemne pentru îmbrăţişarea acelora.

Mulţi dintre fruntaşii nostri şi aşezămintele noastre, mai ales bănci şi chiar conzistoare bisericeşti, — ca să împretinească mai uşor poporul şi să nu lase întreg cîştigul pe seama străinilor, — au luat asupra lor sarcina agenturilor de asigurare, pe viaţă şi contra focului, prin de sărăcesc un lucru vrednic de toată lauda!

Rînd pe rînd apoi s'au înfiinţat societăţi de înmormîntare, tot un fel de asigurare pentru caz de moarte, şi aşa încetul cu încetul porneala asigurărilor a prins rădăcini mai puternice.

O păşire mai rînduită şi mai ştiutoare de sine, care a împretinit cercurile cele mai largi ale poporului nostru cu asigurările, a fost agitaţia pornită de aproape cinci ani — *pentru asigurarea vitelor.*

Trebuinţa acestui fel de asigurare a fost şi este mai uşor de înţeles de fiecare fiu al neamului nostru, dar mai ales de plugarii nostri, până acum mai străini de ideea asigurărilor.

»Reuniunea proprietarilor de vite dela Orăştie« în scurtă vreme şi-a întins lucrarea peste ţara întreagă şi aproape *5000* plugari români şi-au asigurat avutul în vite la Reuniunea noastră. Şi munca cea mare şi roadele cele minunate, vor urma încă!

Ori-cît de însemnate ar fi vitele şi asigurarea acelora în viaţa plugăriei noastre, — această asigurare este numai *un* soiu, numai *o parte* a multelor feluri de asigurări, pe cari le, fac pentru păstrarea întregului lor avut, popoarele mai înainte în meresul lumii.

Trebue dar să primim cu toţii cu bucurie vestea, ce o avem, că băncile româneşti, spriginite de obştea românească, au făcut, prin însoţirea lor »Solidaritatea«, întîiul pas pentru întruparea dorinţei mari: să avem şi noi Românii o *bancă românească de asigurare contra focului* şi pentru asigurări pe viaţă.

Direcţiunea însoţirii băncilor: »Solidaritatea« încredinţată cu ducerea în deplinire a hotărîrii adunării băncilor româneşti ţinută la Braşov în luna lunie a acestui an, [illegible] fondarea unei bănci româneşti de asigurare, — a publicat acum Prospectul (planul) de înfiinţare a acestei bănci.

După acest prospect (plan) iscălit de 8 directori ai celor mai mari 8 bănci româneşti, cari împreună cu dl C. Popp, redactorul »Rev. Econ«., — formează direcţiunea »Solidarităţii«:

Banca de asigurare să va numì *„Fortuna“*, vorbă în limba străbunilor nostri Romani, care însamnă: »Norocul«, — şi îşi va avea scaunul în *Sibiiu.*

Banca de asigurare să alcătueşte pe timp 100 ani, putînd atunci să fie prelungită de adunarea generală; începe cu un capital de acţii de *un milion coroane.* Banca primeşte dela ori-cine subscrieri de acţii, care sunt de cîte *200 coroane* una, avînd subscriitorul a plăti şi 5% spese şi taxă, până la *31 Martie 1910.*

Acţiile să vor plăti în rate: La subscriere să vor plăti de fiecare acţie 20 cor. şi 10 cor. spese, de tot 30 cor. Restul în rate de cîte 30 şi 20 cor.

Capitalul băncii de asigurareî n întîiul rînd e plănuit să fie subscris de băncile noastre româneşti. Băncile însă vor îngăduì cu plăcere, ca obştea românească, cărturari şi ţărani fruntaşi, ori-cine care poate, să subscrie cît mai multe acţii, şi dela numărul ce-'l vor subscrie aceştia, va atîrna dovada dacă înţelegem ori nu rostul şi însămnătatea cea mare a celei dintîi bănci româneşti pentru asigurarea contra focului şi pe viaţă.

Ca să dăm strălucit această dovadă, mai ales prin sătenii nostri îndemnăm pe toţi cetitorii nostri, mai cu dare de mână, să iscăleasca măcar cîte o acţie la noua bancă românească de asigurare.

Mai mult decît la asta apoi, ne întoarcem către toţi cetitorii nostri, către toţi plugarii şi sătenii nostri, să primească cu drag la timpul de asigurare contra focului şi pe viaţă!

Şi îndată-ce îşi va începe această »Fortună«, acest »Noroc« al nostru, lucrările sale binefăcătoare, *tot natul să o sprijinească cu cuvîntul şi cu fapta* — asigurîndu-ne *prin noi* şi *la noi* avutul şi viaţa noastră!

Noi cu asigurarea vitelor mergem cu drag înainte pe calea apucată.

Avînd însă acum alături încă o soră în lucrarea asigurărilor, care va asigura avutul din clădiri şi din mana cîmpului şi viaţa capilor de familie vrednici şi bine înţelegători ai neamului nostru, — ne simţim mai tari şi mai mulţumiţi.

»Fortuna« ne va asigura pe viaţa noastră sume cari să rămînă bune familiilor noastre şi ne va asigura în contra pagubelor focului clădirile noastre. Reuniunea noastră vă asigură avutul *în vite.* Şi ca două surori bune *să vor întregì* şi să vor sprijinì, spre binele şi înnaintarea neamului nostru!

Să le spriginim cu toată dragostea!

Vasile C. Osvadă.

In mijlocul poporului.

Imprietinirea poporului nostru cu *tovărăşiile*, minunata armă a organizaţiei şi întăririi economice — credem că nu ne poate cere atîtea jertfe cîte n'am datori să le facem.

Şi fiindcă reuşita de până acum ne-a dovedit peste aştptare, că la poporul nostru, în împrejurările date, cea mai uşor de înţeles şi de primit este întovărăşirea pentru asigurarea vitelor, „Reuniunea proprietarilor de vite din Orăştie" a hotarît să ţină de nou un şir de *prelegeri economice* în feluritele părţi ale ţării în care să va vorbì despre:

însămnătatea şi alcătuirea tovărăşiilori şi

despre asigurarea vitelor.

Acest întîiu şir de prelegeri, va fi ţinut prin redactorul nostru şi directorul Reuniunii pentru asigurarea vitelor dl *Vasile C. Osvadă.*

De data asta anunţăm următoarele prelegeri:

La 20 Noemvrie st. n. (Duminică) să va ţne prelegerea publică economică în *Caransebes.*

La 21 Noemvre st. n. (la Archangeli) să va ţine prelegere *în o comunădin jurul Timişorii.*

La 24 Noemvrie st. n. (Joi) să va ţinea prelegere în *Blaj.*

La 25 Noemvre st. n. (Vineri) să va ţine prelegere în *Ludoş* (Maros-Ludas).

La 26 Noemvre st. n. (Duminică) să va ţinea în o comună din jurul *Bistriţei.*

La 30 Noemvre st. n. (Mercuri) să va ţine prelegere în *Şomcutamare.*

La 2 Decemvrie st. n. (Vineri) să va ţinea prelegere în *Buleni.*

La 4 Decemvrie st. n. (Duminică) să va ţine prelegere în o comună fruntaşă din comitatul *Timiş ori Torontal,* — nu e încă statorit unde.

Amănunte asupra acestor prelegeri (locul, oara la care să ţin) să vor da prin fruntaşii din partea locului şi întru cît va fi cu putinţă şi prin gazetele de zi.

Fruntaşi şi iubiţi plugari!

Ne ducem în mijlocul vostru cu toată încrederea şi cu toată dragostea sufletului nostru. Din darurile ce le-am cules din cărţi şi din esperienţă (păţăniile vieţii) dorim să vă aducem la faţa locului sfaturi chibzuite bine şi frăţeşti.

Purtăm cu dragă inimă şi cheltueli şi oboseli, căci dragostea de neam şi a lui înaintare, ne porneşte pasul în spre voi.

Veniţi şi voi, cît de mulţi la adunările noastre, să ne sfătuim împreună!

Veniţi cu aceiaşi dragoste, cu care noi mergem la Voi.

Lucrul cîmpului e pe gătate.

Toţi ne-am gătit de iarnă — pentru trebuinţele trupului. Să ne gătim de iarnă şi pentru trebuinţele sufletului, pentru sufletul neamulni, care sălăşluieşte în organizarea (rînduirea) şi întărirea economică!

Cu prilegiul acestor prilegeri toţi cei doritori vor primì informaţii şi îndrumări pentru tovărăşii şi pentru asigurarea vitelor dela dl Vasile C. Osvadă, care îngrijeşte acest întîi şir de prelegeri.

DELA „Reuniunea propriet. de vite, din Orăştie — Szászváros".

Dela începutul lucrărilor pentru alcătuirea Reuniunii noastre, aşa cum o avem azi la Orăştie, fruntaşii dela Bistriţa ne-au fost cei mai distinşi spriginitori.

Dl advocat Dr. Gavril Tripon, fruntaşul distins şi înţelegător al adevăratelor trebuinţe a neamului nostru, s'a pus cu toată însufleţirea în fruntea celorlalţi harnici şi dostoinici fruntaşi ce-i are neamul în părţile Bistriţei, şi au oferit întreg spriginul lor pentru acţiunea ce tinde la înmulţirea şi la păstrarea avutului plugarilor nostri.

Lacrimile şterse prin despăgubirile plătite pentru vitele nenorocite în jurul Bistriţei sunt tot atîtea flori de recunoştinţă, ce să înşirue pe lîngă Dr. Tripon şi soţii, pentru realele şi însufleţitele făptuiri săvîrşite pentru binele şi înaintarea neamului.

Suntem mîndri de distinşii nostri spriginitori şi soţi de muncă din jurul Bistriţei, pe care îi recomandăm fruntaşilor şi obştei româneşti drept modele vrednice de urmat.

Că ce-au săvîrşit aceşti fruntaşi — să vede din icoana amănunţită ce urmează:

№	Numele comunei	Numărul membrilor	Numărul acţiilor subscrise	Numărul vitelor asigurate	Valoarea asigurată Coroane
1	Bistriţa	131	534	379	92.940
2	Nepos	105	134	354	81.100
3	Ilva-mare	60	117	307	91.950
4	Ragla	10	16	54	11.415
5	Budacul-românesc	11	16	62	14.640
6	Şoimuş	10	14	47	10.340
7	Şimotelnic	17	19	54	11.360
8	Mocod	18	29	71	15.830
9	Zagra	20	25	86	17.360
10	Nusfalău-Şerling	10	14	33	13.500
11	Feldru	14	15	39	9 580
12	Rebrişoara	12	14	54	12 200
13	Braşfalăul-de-sus	20	31	108	23.270
14	Braşfalăul-de-jos	10	16	47	11.130
15	Caila	10	14	29	9 070
16	Cusma	10	18	59	14.010
17	Mititei	9	11	29	6.850
18	Sebişul-de-sus	6	9	35	6.620
20	Buduş	5	7	23	5.210
21	Arcadia	8	8	20	3.010
	Total .	502	1060	1904	464 385

Comitetele.

Bistriţă: Conducător: Dr. G. Tripon. Vice-cond.: Dr. V. Onişor. Notar: Paul Tofan, med. vet. Cassar: Ioan I. Constantin, înv. Preţuitori: Ioan Bilegan l. Negroaie, Pavel Sângeorzan, Mihai Doroftei, Stefan Vermeşan, Ioan Geţie, Ioan Titioiu, St. Filimon, Toader Câmpan, Simion Mitru, Mitru Nagy, Ioan Moldovan şi Pavel Butuc.

Nepos: Cond.: Simion Pop, inginer. Notar: Dionisiu Istrate. Cassar: Petru Roguean. Preţuitori: Filip Login, Costan Bota, Ioachim Tofan, Grigore Crăciun, Zaharie Istrate şi Miron Bota.

Ilva-mare: Cond.: Procope Calan. Vice-cond.: Emil Mureşan not. Notari: Ianul Clement, înv. şi Ieronim Galeş, înv. Cassar: Iuliu Ciorceriu, preot. Controlori: Onisim Sas şi Dr. G. Stojan, med. univ. Preţuitori: Ion Strugar, Ion Gr. Galeş, Gerasim Bugnar, Mihaila Galan, Slăvoaca Ion Cosmii, Dobos Niculai, Ioanaşc Gavrila şi Griga Procope.

Ragla: Cond.: Cirila Negruţ. Notar: Adace Teodor, înv. Cassar: Păcurar, înv. Preţuit.: Roman, primar.

Budacul-Român: Cond.: Larion Cuieşdian, preot. Notar: Ioan Tinis, înv. Cassar: Nistor Macrea, cassar. Preţuitori: Ioan Macrea, Alexandru Marginean, Arsente Roşca, Const. Grigore şi Grigore Feldripan.

Simotelnic: Cond.: Pascu Mihaila. preot. Notar: Postoi Petru, înv. Cassar: Cârlejan N.

Şoimuş: Cond.: Moldovan Dumitru, primar. Notar: Ioan Baciu, preot. Cassar: Basiliu Baciu, înv. Preţ.: Ursa Grigore şi Baci Grigore 3,

Mocod: Cond.: Vertic Valer, preot. Cassar: Densuşian Romul, înv. Cont.: Gavril Ceuca, not. c. Preţuit.: Florin Nechiti, Vasile Tomi, Gavrilă Glabic, Gavrilă Hontilă, Vasile Scridon şi George Seucea Nimigeanul.

Zagra: Cond.: Zinvelin Ior, preot. Not.: Micu Ion, înv. Cassar: Năsăudean Ion, ec. Controlor: Zinvelin Ion, înv. Preţuit.: Danila Zinvelin l. Ion, Iacob Zinvelin, Mora George, Onişor Rom, Gătini Tănasă şi Eremie Turşan.

Nusfalău Şerling: Conduc.: Ion Pop, protopop. Not.: Maxim Domide, înv. Cassar: Grigore Bartos. Preţ.: Iacob Nuţ, prim., Nusfalău, Nicolae Bartos, prim. Şerling, Toader Roşca şi Mihăilă Bota.

Feldru: Cond.: Octavian Doci, înv. v. cond.: Gavrilă Ilieş, înv. Not.: Grigore Niamţ, înv. Cassar: Ion Sângeorzan, înv. Contr.: Emil Stefanuţ, preot. Preţuitori: Ilie Paneş, Vasile Cute Scridon, Simion Niamţ, Ioan Nechita Ilieni şi Silivan Pop.

Rebrişoara: Cond.: Anton Precup, protopop. v.-cond.: Ioan Rus, not. c. Not.: Demetriu Irini, înv. Cassar: Macidon Ciuta, înv. Preţuit.: Dumitru Linul, primar, Iachim Pop, Macidon Burduhos, Nicolae Sângeorzan, Ionică Bodin şi Ioan Mureşian.

Braşfalăul de-sus: Cond.: Vasile Balan, protopop. Notar: Ion Moldovan. Cassar: Ion Balan l. Macarie. Preţuit.: Ion Mititean, Grigore Chifa, Teodor Balan a Nastasii, Vasile Balan l. Ilie.

Braşfalăul de-jos: Conduc.: Ioan Croitor. Notar: Stefan Moroşan. Cassar: Vasile Spătar. Contr.: Grigore Boldijer. Preţuit.: Ion Zăgrean, Toader Moldovan, Simeon Chifa şi Iacob Boldijer.

Caila: Cond.: Ioan Langa, preot. Not.: Toader Todoran, primar. Cassar: Nicolae Bălan, cass. com. Controlor: Grigore Bojor. Preţ.: Toma Boizăşan, Ioan Chiş a Mari, Ion Brăşfălăuan, Stefan Toas şi Nicolae Telcian.

Cusma: Cond.: Alexandru Popovici, preot. Notar: Ioan Griga, înv. Cassar: Lazar Vasile, cantor. Preţ.: Teodor Toncian şi Jeican Vasilie.

F.-Sebiş: Cond. încrezut: Ioanică Groze, preot.

Bileag: Oameni de încredere: Conduc.: Bungărdean Aurel, preot. Cassar: Hordoan, înv.

Buduş: Increzuţi: Cond.: Suciava Isidor. Cassar: Ţiboc.

După-cum să poate vedea din cele de sus, toate comunele înşirate aici stau sub conducerea Bistriţei şi afară de cele 5 din urmă toate sunt bine organizate. Sperăm că în scurtă vreme vom putea organiza de sine stătător şi pe acestea, ca pe de-o parte controlarea să se poată face mai uşor, iar pe de altă parte membri să aibă la îndemână comitetul şi cu deosebire cassarul, care trebue să fie sufletul ori-cărei filiale.

(Va urma).

Pagubele.

In despărţămîntul I-Centrală s'au întîmplat următoarele pagube:

1. Membrului Nicolae Popa din Balomir i a perit o vacă asigurată în 250 de cor. Din vinderea pielii a întrat 29 cor., iar restul l-a întregit Reuniunea.

2. Membrului Nicolae Dubleş din Turdaş i-s'a umflat din nutreţ o vacă. Toate încercările de scăpare au fost zadarnice. Pielea vitei s'a vîndut cu 28 cor., iar restul până la suma de despăgubire l-a dat Reuniunea.

Direcţiunea noastră rîndue pentru aceste două pagube *două aruncuri,* adecă de două ori cîte 4 fileri după toată suta de coroane asigurată.

In despărţămîntul al II-A s'au întîmplat următoarele pagube:

1. Membrului Iacob Lucaciu, din Teiuş, i-a perit un junc asigurat în 250 cor., Pricina nenorocirii fiind boala de splină vita a fost îngropată cu piele cu tot.

2. Unui membru din Stupinile Braşovului i-a pierit o vită de boala de unghii şi gură.

Direcţiunea noastră rîndue pentru aceste două pagube ***două încasări,*** adecă de două ori cîte 4 fileri de toată suta de coroane asigurată.

Controla de toamnă

asupra preţului vitelor se va face în zilele viitoare. Conducerea comitetelor va primì dela biroul central din Orăştie tipăriturile şi îndrumările trebuincioase pentru această controlă.

Rata a doua din cuote.

În înţelesul punctului 3 din §. 8 al statutelor membrii sunt datori a plăti cuotele subscrise în timp de 2 ani. Conducerea comitetelor e rugată deci să atragă atenţiunea membrilor asupra acestei cerinţe a statutelor şi să îndrume casarii comitetelor să încaseze rata a doua din cvote.

Cea mai națională tovărășie.

Abia găsim în neamul nostru fruntaș și cărturar, care să nu fi avut prilej să admire, să recunoască ori chiar să îndemne cu graiul și cu scrisul portul românesc și munca de țesături și cusături măiestre ale femeii române.

La petreceri, la adunări culturale, portul și lucrul femeii române a fost prilej de admirație și prilej de îndemn însuflețit pentru ca să 'l încurajăm, să-'l păstrăm și să-'l desvoltăm.

Și cu toții — mic și mare suntem mîndri de portul și de lucrul mânilor femeii române. In el, ca și în dulcea noastră doină, avem întruchipat o parte a sufletului, a inimii, a eului nostru românesc, cinstitor de tradiții și încrezător în viitorul neamului.

Cu toate aceste....

In afară de îndemnurile vorbărețe, în afară de tălmăcirea plăcerii egoistă a sufletului nostru copleșit pentru moment de frumseța țesăturii ori a cusăturii ajunsă înaintea ochilor — prea puțin am lucrat *faptic* în slujba acestei munci măestre a femeii române.

E adevărat, s'au cheltuit multe năzuințe nobile s'a depus multă muncă din partea cîtorva aleși ai neamuluui în interesul acestei industrii naționale.

Ori cît ar fi însă de alese și și de însemnate aceste roade — rămân relative, îngrădite prea strimt, de cît să poată fi judecate ca roade obștești, ca să fie gustate de un neam întreg.

Avem până acum, ca roade a unor nizuințe foarte laudabile: Albumul Reuniunii de agricultură din Sibiiu (cunoscutul album Comșa), apoi albumul Dșoarei Minerva Comșa, cu modele de țesături și cusături românești. Avem apoi Atelierul (lucrătoarea) Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei, la Orăștie pornit cu multă străduință de dna Elena Pop-Hósszu-Longin și condus cu destoinicie de dna Victoria Dr. Erdélyi și dșoara Tiberia Barcean; tot asemenea avem Școala de lucru de mână la Sibiiu sub patronajul „Reuniunii femeilor române din Sibiiu“ de fapt sub personala îngrijire a dnei Maria Cosma, neobosită matroană anteluptătoare în toate îndatoririle femeii române.

Am avut prilejul să admir atît Albumurile cît și Lucrătoarele și am rămas și eu ca toți cîți am avut acest prilej, — încîntat de tot ce am văzut.

Dar atît Sibiiul cît și Orăștia cu lucrările lor, le găsim atît de înstrăinate, izolate în marea muncă ce ar trebui să să facă pe toată întinderea pământului românesc — încît departe de a ne mulțumi cu dealtcum admirabilele lor roade, — dorim să le avem cît de curînd numai ca norocoși vestitori și minunate îndemnuri — pentru o mare lucrare de acest fel, vrăjită la toți Românii prin toate femeile române.

Să dorim ca țăsăturile și cusăturile femeii române să ajungă, prin o potrivită organizație și o cuminte acțiune, — o ***industrie casnică*** *pe cît de rentabilă, pe atît de susținitoare a datinilor strămașești și a spiritului național curat și puternic!*

Vorba fiind de o *muncă,* natural că o înprospătare, o organizare a aceleia nu să poate face decît cu ajutorul și cu folosirea învățăturilor ce ni-le slujește principiile economice și praxa izbăvită în cadrele acestor principii.

Că această muncă e în stare să creeze și să susțină o industrie casnică specială, ne dovedesc cele cîteva societăți pentru cultivarea și valorizarea cusăturilor și țesăturilor, ce să găsesc în România, una chiar sub scutul Reginei României. Ne o dovedesc apoi roadele ajunse la atîtea expoziții, aici în țară și în străinătate.

Ne-o dovedesc chiar și desele mici geșeftării ce să fac și ici și colo cu cusături românești de pildă: Societatea din Jebel, cele de prin jurul clujului, numite „Kalotaszegi“ (Călata) și alte o mulțime.

Roadele ce am putea ajunge, de sigur ar fi peste ori ce așteptare. Am ținea viuă dragostea femeii române pentru portul și lucrul maestru al mânilor sale. Am da în mâna femeii române un nou și bogat izvor de cîștig și mai pe sus de toate am avea înșiruite în lupta *pentru afirmarea națională, și femeia română,* de pretutindenea, până la cea din urmă colibă.

După credința noastră, intreagă această organizație n'ar întîmpina mari greutăți!

Cu agitația și însuflețirea, ce numai femeia poate să o pornească și să o susțină, — în scurt s'ar putea pune temelie unei mari și puternice *tovărășii pentru producțiunea și valorizarea țesăturilor și cusăturilor românești.*

Pildă ne servesc femeile surori din România. Aici la noi, mai nou au alcătuit frații Slovaci o astfel de tovărășie.

Dar mai pe sus ca ori-ce pilde, îndemn neslujește sufletul nostru românesc și dorul de-a avea femeile române în o organizație, cu care să inpună, și cu care să se afirme.

Amănuntele alcătuirii acestei tovărășii cu drag le vor găsi femeile române în ori-ce clipă.

Facem cu încredere deplina chemare la buna înțelegere a femeilor române și nădăjduim să le vedem în curînd — la lucrul cerut de această propunere modestă.

In deosebi rugăm pe doamnele Maria P. Cosma, Elena P. Hossu-Longin, și pe celelalte distinse tovarășe în sprijinirea cusăturilor și țăsăturilor românești, să își exprime părerea față de această propunere, și întru cît o află de bună să ne cheme la muncă pentru întruparea aceleia!

Mai ales că această tovărășia ar fi cea mai națională tovărășie, ce o putem înjgheba în interesul neamului nostru.

Așteptăm cu drag chiemarea.

V. C. Osvadă.

Cadastru și dări.

(Continuare din numărul 15).

Măsurarea dărilor.

In numărul nostru de față începem a arăta felul cum să măsură dările și vom da amănunte îndeosebi despre dările, ce privesc pe economi.

Darea de pămînt

să socotește în 25.5 procente a venitului catastral. Ca să scriem mai la înțeles vom lua o pildă. In foița de dare a unui econom — de pildă — e scris că venitul catastral după pământurile ce le are e de 160 cor. Ca să pntem socotì acum darea, ce e de a să plătì după acest venit înmulțim 160 cu 25·5 și căpătăm 4080. Suma aceasta o împărțim cu 100 și astfel ne iese, că darea de pămînt după un venit catastral de 160 cor. e 40 c. 80 f.

Aici trebue să amintesc încă odată, că în foița de dare venitul catastral e scris dechilin pentru fiecare parțelă; dacă voim deci a socotì, că anume cîtă dare plătim pentru fiecare parțelă, avem a face socoteala tot în acest fel.

Darea de casă

e după cum a scris și în numărul în numărul trecut de două feluri, adecă să socotește într'un fel după casele date în chirie, și în alt chip după casele locuite de proprietar sau date în cinste spre locuire.

Darea de chirie

să socotește fără a ținea socoteală de numărul odăilor, numai după mărimea chiriei și anume:

In comune unde numărul locuitorilor
nu trece peste 1000 9%
unde trece peste 1000 11%
unde trece peste 15.000, dacă jumătate din toate locuințele sunt date cu chirie 14%, altcum tot numai 11%. Pentru lămurirea lucrului vom lua și aici o pildă din viața economilor. Să zicem, că un econom cu stare mai bună dă în chirie la scriitorul dela notarăș o casă cu 240 cor. După chiria aceasta darea să socoteste așa că, dacă comuna are peste 1000 de locuitori, înmulțin 200 cu 11 și ce iese, împărțim cu 100. Darea ce o plătește economul nostrul e de 26 coroane 40 fileri.

Darea după casele locuite de proprietar

sau date în cinste spre locuire să numește dare de clasă și să socotește după tabela ce urmează:

Clasa	Numărul odăilor	Se plătește în comune unde nici 1/3 parte din toate locuințele *nu* sunt închiriate. Scala I. K	fil.	In orașe Scala II. K	fil.	In orașe și comune unde 1/3 din toate locuințele *sunt* închiriate. Scala III. K	fil.
I.	1	1	50	2	—	3	—
II	2	4	—	6	—	8	—
III.	3	8	—	10	—	12	—
IV.	4–5	16	—	20	—	24	—
V.	6–7	30	—	36	—	42	—
VI.	8–9	45	—	54	—	63	—
VII.	10–11	60	—	74	—	88	—
VIII.	12–13	75	—	96	—	116	—
IX	14–15	90	—	120	—	150	—
X.	Dela 16 odăi în sus după fiecare odae încă	8	—	10	—	12	—

Dacă dintre odăi una s'au mai multe sunt folosite ca local public, de pildă, ca prăvălie (boltă, dughiană) cîrciumă, trafică și altele, atunci pe lîngă darea de clasă din tabelă să mai plătește în comunele, cari să țin de scala I. încă 2 cor., în comunele din scala II. încă 4 cor., și în cele din scala III a încă 6 cor.

Culina (bucătăria), cămara, atelierul (miheiul, lucrătoarea) sunt scutite de dare, dacă nu sunt folosite și pentru locuință.

Dările de venit

să împart în patru clase și anume:

Darea de clasa I a o plătesc economii numai dacă au servitori în vîrstă peste 16 ani, și se socotește la an după un bărbat servitor 4 cor., după o femee servitoare 2 cor.

Darea de clasa II a sau darea capului, după cum am scris și în numărul trecut, să socotește după numărul membrilor familiei trecuți de 16 ani, dar sub 60 de ani, dacă aceștia pot lucra. Mărimea dării să statorește după darea directă a anului trecut, după ce să trage din ea darea de venit clasa II-a. Capul familiei (al căsii) totdeauna plătește darea aceasta în ori-ce vîrstă ar fi Nu plătesc darea aceia, a căror dare directă din anul trecut a fost sub 10 cor.

Socotirea dării să face pentru capul familiei în chipul următor:

Dacă darea directă e
sub 40 cor. . . . . 2 cor.
dela 40 până la 100 . . 4 cor.
dela 100 până la 200 . . 6 cor.
și peste 200 . . . . . 8 cor.

Pentru fiecare membru al familiei

dacă darea directă e
sub 80 cor. . . . . 2 cor.
iar peste 80 cor. . . . 4 cor.

Dare de clasa III-a o plătesc numai acei economi, cari afară de venitul după pămîntul și economia lor, mai au și alt venit, de pildă țin cîrciumă, țin pămînt în arîndă, țin trafică, au moară ori țin moară în arîndă și alte întreprinderi. Măsurarea dării acesteia să face astfel, că cel ce are de a plătì darea aceasta primește dela primărie o coală tipărită, pe care scrie venitul cel are după intreprindere, fără să-și tragă cheltuelile, apoi la alt loc

cheltuelile, ce le are cu intreprinderea şi în sfîrşit venitul curat al intreprinderii. Coala aceasta să dă primăriei, care la rîndul ei o înnaintează direcţiunii financiare. Direcţiunea financiară statoreşte ziua de pertractare pentru fiecare pretură şi citează pe toţi, cei ce au de plătit darea aceasta. Cu prilegiul acesta să face socoteala dării de clasa III-a în 10% a venitului curat. De pildă un cîrciumar, care are venit curat de 200 cor., plăteşte 20 cor.

Darea de clasa IV-a o plătesc preoţii, învăţătorii, funcţionarii şi servitorii dela oficii publice sau private, dacă trag plată anuală; şi anume:

După salar anual de cor.	Plăteşte cor.
200	2
400	4
600	6
800	8
1000	10
1200	14
1400	18
1600	22
1800	26
2000	30
2200	36
2400	42
2600	48
2800	54
3000	60

şi aşa mai departe.

(Va urma) *Nicolae Tănase,*
funcţionar la „Ardeleana“.

ŞTIRI

Pentru tovărăşii. Românii transilvăneni aşezaţi în România chivernisesc în Bucureşti o societate de binefaceri (ajutoare şi stipendii) numită „Transilvania“. Această societate, care până acum împărţia ştipendii numai pentru studenţii dela şcoli mai înalte — a luat o vrednică hotărîre, chemată să întărească şi mai ales să înmulţască stegarii, care duc spre izbîndă steagul tovărăşiilor, — la Românii din statul ungar!

In temeiul hotărîrii amintite, societatea „Transilvania a dat dlui *Iuliu Enescu,* funcţionar la „Albina“ din Sibiiu, un ajutor de 1800 cor. cu care să meargă în ţări străine să cunoască şi să îndrăgească „mişcarea cooperativă“ — a (tovărăşiilor). Dl Enescu va asculta cursul special asupra tovărăşiilor, ce să ţine în oraşul Darmstadt din Ţara Nemţască. De acolo va face călătorii ca să înveţe în alte oraşe ale Germaniei apoi în Belgia, Italia şi poate şi în alte ţări.

Culegerea de învăţături în ale tovărăşiilor o va face dl Enescu vreme de un an, pe cît timp i-a dat concediu şi banca „Albina“ la care e în slujbă.

Ne închinăm cu respect în faţa darului societăţii „Transilvania“ a fraţilor nostri duşi în România şi zicem şi noi, că acest fel de ajutoare răspund mai mult şi mai *grăitor* adevăratelor trebuinţe a fraţilor lor rămaşi aici acasă!

Nădăjduim că şi în viitor ne vor da prilej să admirăm astfel de fapte.

Domnului Enescu îi dorim multă roadă în frumosul său drum, ca reîntors acasă să ne putem cu toţii bucura pe urma acestor roade. Sarcina ce şi-a luat e grea, dar dacă o avut curajul să o ia, de sigur va avea şi mulţumirea să poată împlini toate aşteptările.

Noi din inimă îi dorim şi pentru el şi pentru noi: muncă încununată cu depline roade!

*

Increstări din mişcarea economică.

Tovărăşie nouă de credit să alcătueşte în fruntaşa comună Ciachi-Gârbău. In fruntea mişcări să află dl advocat Dr. Victor Gael.

In *Şeica-mare,* după cum ni-să scrie, asemenea să plănuieşte o nouă tovărăşie pentru procurarea şi valorizarea de bucate, unelte agricole şi alte mărfuri.

Banca „Haţăgana“ a deschis o filială în Puj, unde mai este o bancă românească şi încă alte două bănci streine.

Banca „Agricola“ din Hunedoara a cumpărat în comuna Cerna o moşie nemeşască de peste 600 jugăre cu preţul de 84 mii coroane. Moşia a vîndut'o întreagă şi numai decît săteniilor din Cerna, ţinîndu-'şi pentru sine numai o moară, pe lîngă care a deschis un *magazin de bucate* pentru cele vre-o 10 sate din partea locului.

Tovărăşia *„Stuparut“*, din Stupinele-Braşovului, şi-a început lucrarea chemată mai ales să ajute arîndarea de pămînt şi valorizarea legumelor, nutreţurilor şi bucatelor, ce le produc membrii tovărăşiei.

*

Bănci nouă. In Cohalm (comitatul Tîrnavei mari) s'a înfiinţat o nouă bancă românească sub firma „Cetatea“. După cît ştim acolo mai e bancă românească „Economia“, care sub conducerea înţeleaptă a părintelui Bercan a ajuns să-şi cîştige un bun nume prin afacerile solide şi ţinuta românească fără de cusur. Intre astfel de împrejurări noua bancă românească e cu totul de prisos şi întemeietorii ei n'au putut avea în vedere decît căpătuiala anumitor persoane, şi nici decum trebuinţele de credit ale poporului din Cohalm şi jur. Noua bancă va spori numărul acelor bănci, cari nu sunt cerute de împrejurări, ci sunt un mijloc de a înmulţi avutul a cîtor-va persoane, cari ar lucra mult mai cuminte întrebuinţînd banii pentru alte afaceri. „Cetatea“ va fi o cetate care va da adăpost numai interesele celor puţini din jurul ei.

*

Tinerii unguri au o reuniune numită „Szechenyi Szövetség“, care între altele, şi-a ales ca ţintă organizarea poporului unguresc prin tovărăşii săteşti.

Şi până cînd aceşti tineri unguri de pe la şcoli şi abia ieşiţi din şcoli, cutreeră satele cu steagul tovărăşiilor în mînă:

Intrebăm, cu multă amărăciune în suflet, ce fac tinerii nostri români ieşiţi de curînd din şcoli ori ajunşi la vacanţe?

*

Până la 20 Noemvrie să înainteze rugările toţi aceia cari au lipsă de altoi şi *viţă de viie,* din pepinierile statului.

Preţul: Viţă americană, fără rădăcină 6 şi 12 cor.; cu rădăcini 10 şi 24 cor. la miie. Soiul european 3 şi 6 cor. şi cu rădăcină 6 şi 12 cor. la miie. Soiuri alese 5, 10 şi 20 cor. *Altoi* de viţă 100 şi 200 cor. miia. Preţurile se înţeleg, fără cheltuiala cu trenul. Altoi şi nuielele să trimit cu rambursă (plata la tren, cînd să scot).

Rugările din comitatele: Alba inf. Hunedoara, şi Sibiiu să adresează la Aiud aşa: «A nagyenyedi m. kir. vincellérískola igazgatósága, Nagyenyed». Rugările din comitatele: Tîrnava mică şi mare să adresează în Dicio-St. Mărtin, la: Dezső Miklós, szöl. és bor. felügyelő. Dicsöszeentmárton. Rugările din comitatele: Turda-Arieş şi Murăş-Turda, Bistriţa-Năsăud, Solnoc-Dobîca şi Cojocna (Cluj) să adresează la Tîrgul-Murăşului, aşa: Szemere Bálint, szöl. és bor, felügyelő, Maros-Vásárhely. Rugăriie din celelalte comitate să adresează la cea mai apropiată şcoală de vinţeleri (M. kir. vircellérískola igazgatósága) ori dacă asta nu este la inspector de viticultură din acel ţinut (M. kir. szölészeti és borászati felügyelő).

*

Tovărăşii de consum (bolte, prăvălii) sunt în ţara întreagă în număr de *1497.* Luînd în seamă că în ţara întreagă sunt la 13 mii comune, — tot la 9 comune să vine cîte o tovărăşie de consum.

Dacă ar fi aşa, dar de fapt comunele săseşti de pildă au fiecare cîte o tovărăşie de consum! Iar la noi Românii pe 100 comune româneşti ab'a să vine o tovărăşie de consum. Una singură!

Decît ruşinea, numai paguba ne este mai mare!

Să nu vrea poporul şi fruntaşii nostrii să înţeleagă rostul vremii?

Ar fi sosit timpul!

*

Scumpirea călătoriei cu trenul. Foile din Budapesta ne aduc ştirea, că ministrul de finanţe are de gînd să scumpească călătoria pe tren pentru a înmulţi venitele statului. Pentru scopul acesta să va face o nouă împărţire în zone. Cele 16 zone de până acum să vor ridica la 32, şi îndeosebi călătoriile lungi să vor scumpi. Ministrul nădăjdueşte, că în chipul acesta venitul statului să va ridica cu vre-o 45 milioane, ce vor intra parte din scumpirea biletelor pentru persoane, parte din ridicarea circulaţiei (a umblării mai mult pe tren).

*

In legătură cu centrala „Hangya“ din Budapesta s'au înfiinţat în timpul din urmă tovărăşii de conzum în următoarele comune româneşti:

Borgo-Prund şi jur.
Şinca-mare cu firma „Minerva“
Şaromberc.

Revidarea legii despre falşificarea alimentelor (ale mâncării). Contele Serényi Béla, ministru de agricultură, a hotărît să revideze legea despre falşificarea alimentelor pentru a lua măsuri mai aspre. Ministrul a invitat municipiile să facă raport asupra stărilor de pe întinderea lor pentru a putea pregăti proiectul de lege. A statorit anume întrebările la cari au de a răspunde municipiile, şi acestea sunt următoarele: 1. Sunt corăspunzătoare principiile legii, ce acum e în vigoare? 2. E de trebuinţă ca şi alte produse agricole să fie puse sub paza legii? 3. Ar fi bine să se înmulţească aşezămintele, cari vizitează alimentele, şi dacă da, în ce chip? Să se facă astfel de aşezăminte numai în capitala comitatelor sau şi în comune, mai cu seamă în oraşe cu magistrat? Cum să se facă controlul şi cine să-l facă?

Ministrul a cerut dela conducerea municipiilor să-şi arate părerea la toate paragrafele legii.

Din parte ne n'avem decît să ne bucurăm, că după multă aşteptare legea aceasta să va îndrepta. Neguţători fără suflet, mai cu seamă în oraşe mari, aduceau în vînzare de ale mâncărei stricate, adevărate otrăvuri, fiindcă pedepsele, ce legea de acum le statoreşte, sunt afar' din cale uşoare.

*

Colera în Galiţe. Din multe părţi primim veşti că galiţele sunt pustiite de coleră. Cînd să iveşte undeva această boală, lucrul întîiu, ce trebue să-l facem e: să despărţim galiţele bolnave de cele sănătoase. Şi apoi cotreţele să le curăţim şi să le desinfectăm cu apă în care am pus 5% lysoform (ce-l găsim în ori-care apotecă).

*

Vlăstare de pădure — dela stat. Pentru împădurirea locurilor sterpe ori spălate de apă statul dă din grădinile sale vlăstare de pădure — în cinste. Din vlăstarele, ce sunt puse la o parte pentru împădurirea astorfel de locuri, dacă mai rămîn, acestea să pot folosi şi pontru împădurirea altor locuri, acestea însă trebuiesc plătite împreună cu spesele dusului pe tren. Acei proprietari, cari voiesc a primi vlăstare, au de a înainta o rugare cu timbru de 1 cor., la inspectorul forestier (erdőfelügyelőség) până la 15 Novembre st. n. In cerere proprietarul are de a arăta locul, pe care vrea să pună pădure, felul locului, întinderea lui; mai departe că anume de ce fel de vlăstare are lipsă, în ce număr şi în ce vîrstă. Statul împarte numai vlăstara bune în vîrstă de 1, 2 şi 3 ani. Impărţirea vlăstarilor să începe primăvara în jumătatea a doua a lunei Martie, toamna în jumătatea a doua a lunei Octombre.

Preţul bucatelor.

In piaţa Orăştiei:

Grâu,	maja m.	18—19	cor.
Cucuruz	„	11—12	„
Ovăs	„	13—13½	„
Orz	„	11—12	„
Mere după soiu	„	15—50	„
Nuci „ „	„	50—80	„

In Budapesta:

Grâu	maja m.	cor.	21—22
Cucuruz	„	„	11—11·50
Ovăs	„	„	15—16
Orz	„	„	13½—14½

„Tipografia Nouă“, Orăştie.

UNIVERSITATII REGELE FER